

I. Wstęp

Jednym z podstawowych zadań oddziaływania dydaktycznego wobec uczniów klasy „0” jest przygotowanie ich do opanowania umiejętności czytania i pisania. Istota tych procesów związana jest z przetwarzaniem sekwencyjnym i symultanicznym informacji, to znaczy z kolejnym kodowaniem następujących po sobie elementów (A. Maurer, 2003).

Mając więc na względzie jak najlepsze przygotowanie uczniów klasy „0” do podjęcia nauki czytania i pisania postanowiłam opracować program mający na celu rozwój tak istotnej umiejętności jaką jest świadomość fonologiczna. Umożliwia ona skoncentrowanie się na dźwiękach mowy tworzących słowa lub na fonemowej strukturze słów, niezależnie od ich znaczenia.

Świadomość fonologiczna definiowana jest jako „poznawcza zdolność do odzwierciedlania i manipulowania dźwiękami mowy” (M.Lipowska, 2001) i składa się na nią kilka innych umiejętności, takich jak: słuch fonemowy, umiejętność dokonywania operacji na sylabach, fonemach oraz elementach środsylabowych.

W swoim programie skupiam się głównie na kształceniu takich umiejętności jak: doskonalenie umiejętności dokonywania syntezy i analizy sylabowej wyrazów, dokonywanie syntezy głoskowej wyrazów, wyróżnianie głosek początkowych i końcowych w wyrazach oraz kształcenie umiejętności dokonania analizy głoskowej krótkich słów. Mam również nadzieję, że poprzez moje oddziaływania u uczniów rozwinię się także słuch fonemowy oraz wzrośnie zasób pamięci słuchowej.

Wyniki wielu badań (patrz: A. Maurer, 2003) wskazują, iż minimalny poziom świadomości fonologicznej jest niezbędny do rozpoczęcia nauki czytania i pisania i osiągnięcia przez uczniów sukcesów już na początku ich drogi szkolnej. Liczę więc, że opracowany przeze mnie program rozwoju świadomości fonologicznej uczniów klasy „0” uczyni opanowanie nauki czytania i pisania łatwiejszym oraz tym samym zapewni uczniom sukces szkolny na tym etapie ich edukacji.

II. Cele

Celami głównymi programu są:

- kształcenie świadomości fonologicznej u dzieci 6-letnich;
- podnoszenie sprawności artykulacyjnej;

Celami szczegółowymi programu są:

- rozwijanie słuchu fonemowego
- rozwijanie umiejętności dokonywania syntezy i analizy sylabowej
- kształcenie umiejętności rozpoznawania i tworzenia rymów
- kształcenie umiejętności dokonywania syntezy i analizy fonemowej
- ustalenie i utrwalanie właściwego toru oddechowego
- usprawnianie pracy narządów mowy
- rozwijanie pamięci słuchowej
- rozwijanie słownictwa

III. Metody i formy pracy

Metody:

W realizacji programu przyjęto koncepcję łączenia metod tzw. „Sojusz metod”, w których dominować będą metody aktywizujące dzieci.

- słowna, oglądowa , praktyczna;
- uczenie się przez odkrywanie, działanie, przeżywanie;
- zabawowa;

- logopedyczne - oddechowe, usprawniające motorykę narządów mowy, słuchu fonemowego;

Formy:

- praca indywidualna – dziecko samodzielnie wykonuje czynność;
- praca zbiorowa, wszystkie dzieci pracują wspólnie;
- praca zespołowa, dzieci pracują w stałych zespołach;
- praca grupowa, dzieci pracują w jednorazowych grupach.

IV. Treści kształcenia

ZAGADNIENIE	TREŚCI PROGRAMOWE
Świadomość artykulacyjna	<ul style="list-style-type: none"> - ćwiczenia usprawniające pracę narządów mowy; - ćwiczenia oddechowe; - ćwiczenia fonacyjne;
Synteza i analiza sylabowa	<ul style="list-style-type: none"> - synteza sylabowa wyrazów 2-sylabowych otwartych; - synteza sylabowa wyrazów 3-sylabowych otwartych; - synteza sylabowa wyrazów wielosylabowych otwartych - synteza sylabowa wyrazów 2-sylabowych o układzie

	<p>sylab : otwarta+zamknięta</p> <ul style="list-style-type: none"> - synteza sylabowa wyrazów 2-sylabowych o układzie sylab: zamknięta+ otwarta - synteza sylabowa wyrazów 3-sylabowych zawierających sylaby otwarte i zamknięte - synteza sylabowa z utrudnieniami; - analiza sylabowa wyrazów 2-sylabowych otwartych; - analiza sylabowa wyrazów 3-sylabowych otwartych; - analiza sylabowa wyrazów wielosylabowych otwartych; - analiza sylabowa wyrazów 2-sylabowych o układzie sylab : otwarta+zamknięta - analiza sylabowa wyrazów 2-sylabowych o układzie sylab: zamknięta+ otwarta - analiza sylabowa wyrazów 3-sylabowych zawierających sylaby otwarte i zamknięte - analiza sylabowa wyrazów 1-sylabowych - analiza sylabowa z utrudnieniami; - określanie liczby sylab w wyrazie; - wyróżnianie sylaby początkowej i końcowej;
Rymy	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie wyrazów rymujących się; - wybieranie rymującego się wyrazu; - szukanie wyrazu, który nie rymuje się z pozostałymi; - tworzenie rymów;
Synteza fonemowa *	<ul style="list-style-type: none"> - synteza fonemowa wyrazów 3-fonemowych w oparciu o materiał obrazkowy; - synteza fonemowa wyrazów 3-fonemowych bez

	<p>wsparcia obrazkowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - synteza fonemowa sylab 2-fonemowych - synteza fonemowa wyrazów 4-fonemowych w oparciu o materiał obrazkowy; - synteza fonemowa wyrazów 4-fonemowych bez wsparcia obrazkowego; - synteza fonemowa wyrazów 5-fonemowych w oparciu o materiał obrazkowy; - synteza fonemowa wyrazów 5-fonemowych bez wsparcia obrazkowego; - synteza fonemowa wyrazów dłuższych w oparciu o materiał obrazkowy; - synteza fonemowa wyrazów dłuższych bez wsparcia obrazkowego; - synteza fonemowa z utrudnieniami
Analiza fonemowa	<ul style="list-style-type: none"> - wyróżnianie samogłoski w nagłosie wyrazu; - wyróżnianie spółgłoski trwałej w nagłosie wyrazu; - wyróżnianie spółgłoski nietrwałej w nagłosie wyrazu; - wyróżnianie spółgłoski nietrwałej w wygłosie wyrazu; - wyróżnianie spółgłoski trwałej w wygłosie wyrazu; - wyróżnianie samogłoski w wygłosie wyrazu; - wyróżnianie samogłoski w śródgłosie wyrazu 3- fonemowego; - analiza fonemowa wyrazów 3-, 4-, 5-fonemowych;* - analiza fonemowa z utrudnieniami
Pamięć słuchowa	<ul style="list-style-type: none"> - zapamiętywanie ciągu dźwięków – instrumentów, odgłosów przyrody i otoczenia;

	<ul style="list-style-type: none">- zapamiętywanie ciągu słów;- zapamiętywanie ciągu cyfr;- zapamiętywanie ciągu głosek;
--	--

* materiał wyrazowy ułożony jest zgodnie z zasadą stopniowania trudności – od wyrazów o prostej strukturze do wyrazów o strukturze złożonej.

V. Przewidywane efekty

- uczeń dokonuje syntezy i analizy sylabowej wyrazów o prostej budowie;
- uczeń dokonuje syntezy i analizy sylabowej wyrazów o budowie złożonej;
- uczeń rozpoznaje wyrazy rymujące się;
- uczeń potrafi stworzyć rym do podanego słowa;
- uczeń dokonuje syntezy fonemowej wyrazów;
- uczeń wyróżnia głoski nagłosowe wyrazu;
- uczeń wyróżnia głoski wygłosowe wyrazu;
- uczeń dokonuje analizy fonemowej wyrazów 3-, 4- lub wielogłoskowych;
- uczeń zapamiętuje ciągi dźwięków, słów, cyfr i głosek;

VI. Pomiar osiągnięć

VII. Załączniki

1. TEST ŚWIADOMOŚCI FONOLOGICZNEJ.

VII. Literatura

1. Małgorzata Lipowska, *Profil rozwoju kompetencji fonologicznej dzieci w wieku przedszkolnym*, Oficyna wydawnicza „Impuls”, Kraków 2001
2. Alicja Maurer (red), *Dźwięki mowy. Program kształtowania świadomości fonologicznej dla dzieci przedszkolnych i szkolnych*, Oficyna wydawnicza „Impuls”, Kraków 2003
3. Bronisław Rocławski, *Słuch fonemowy i fonetyczny. Teoria i praktyka*, Glottispol, Gdańsk 2001
4. Elżbieta Szelağ, Aneta Szymaszek, *Test do badania słuchu fonematycznego fonematycznego dzieci i dorosłych*, GWP, Gdańsk 2006
5. Bronisław Rocławski, *Nauka czytania i pisania*, Glottispol, Gdańsk 1993